

EL BUTLLETÍ

del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles

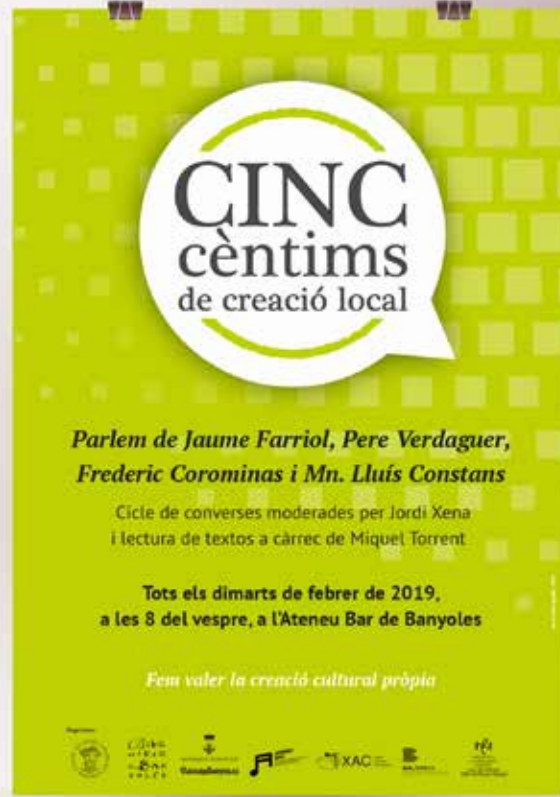

PREMI HUMANITATS
Convocatòria 2019

El Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles, com a institució dedicada a la salvaguarda, protecció, recerca i difusió del patrimoni arquitectònic, històric i cultural de la comarca convoca el Premi Humanitats, Joaquim Palomada i Teixidor per a treballs de recerca de botxillerot, amb l'objectiu d'estimular l'interès pels temes humanístics entre els estudiants dels instituts de botxillerot del Pla de l'Estany.

CENTRE D'ESTUDIS COMARCALS DE BANYOLES

CINC cèntims de creació local

Parlem de Jaume Farriol, Pere Verdaguer, Frederic Corominas i Mn. Lluís Constans

Cicle de converses moderades per Jordi Xena i lectura de textos a càrrec de Miquel Torrent.

Tots els dimarts de febrer de 2019, a les 8 del vespre, a l'Ateneu Bar de Banyoles

Fem valer la creació cultural pròpia

CARTA DEL PRESIDENT

L'any 2018 vam celebrar setanta-cinc anys d'existència i per aquest motiu vam creure adient acceptar la invitació que la Coordinadora de Centres d'Estudi de Parla Catalana ens va fer. Va ser així com el passat mes de novembre el que havia de ser el nostre XXV Col·loqui de Tardor va coincidir amb l'XI Congrés de Centres d'Estudis de Parla Catalana, unes jornades a les quals hi van assistir una vuitantena de persones provinents d'arreu dels territoris catalans. Van ser tot un èxit, de la mateixa manera que ho va ser el col·loqui celebrat tot just fa un any, que duia per títol «Arquitectura gòtica a les terres de Girona. La construcció de l'església de Santa Maria dels Turers de Banyoles». Va ser organitzat, com tots els altres, conjuntament amb la Universitat de Girona, i s'hi va qüestionar el procés de construcció del temple gòtic, en referència al temple romànic primitiu sobre el qual es va construir l'actual. El debat que va suscitar va ser tan ampli que els mateixos conferencians van demanar de refer les seves ponències (que ens havien estat enviades amb anterioritat, tal com s'exigeix per poder enllestir la publicació del pertinent Quadern). Però no tan sols això, sinó que l'endemà va seguir el debat, de manera que en la visita que es va dur a terme al temple de Santa Maria, on hi van assistir diversos dels

conferencians, va sorgir la idea de realitzar una inspecció del subsol del temple mitjançant un radar d'impulsos. Des de llavors, des del Centre hem estat treballant per dur a terme aquesta inspecció. Finalment, amb l'ajuda de la Diputació de Girona i amb el permís de la parròquia de Banyoles i el Bisbat de Girona, el nostre desig es va fer realitat el dilluns dia 19 de novembre, quan una empresa va dur a terme aquesta feina.

Esperem que els resultats obtinguts, que es faran públics el proper 24 de gener, serveixin als diferents estudiosos i investigadors perquè en breu puguin donar una interpretació més acurada del procés de construcció d'aquesta joia del gòtic religiós.

Joan Anton Abellan, president del CECB

conferencians, va sorgir la idea de realitzar una inspecció del subsol del temple mitjançant un radar d'impulsos. Des de llavors, des del Centre hem

INFORME DE SECRETARIA

Us informem que al llarg d'aquest segon semestre de l'any 2018 hi ha hagut 4 socis nous i 2 baixes, una voluntària i una per defunció. Actualment tenim un total de 360 socis.

INFORME DE LA BIBLIOTECA

Obres rebudes entre juliol i desembre de 2018

OBRES PRÒPIES

Donació de Joan Anton Abellán

- Joan A. Abellán. *Els de Ameller. De corders a militars ennoblits* (2018)
- Joan Anton Abellán i Carles Puncernau. *Foc, terra i aigua* (2018)
- Joan Anton Abellán i Joan Avellana. *La Travessia de l'Estany* (2018)
- Joan Anton Abellán. *Recull d'articles 2017-2018. Vol. VI* (2018)

Donació d'Albert Aulines

- Joan Abad i Albert Aulines. *El primer capítol de la història de Catalunya* (2010)
- Joan Abad i Albert Aulines. *Vivim sobre antics vestigis* (2014)

Donació de Dolors Bramon

- Dolors Bramon. *El Corán. Una inmersió ràpida* (2018)

Donació de Pere Castanyer

- Joaquim Tremoleda, Pere Castanyer, Josefina Simon i Andrea Ferrer. *La bòbila d'Ermedàs (Cornellà del Terri). Una indústria de producció ceràmica d'època romana al Pla de l'Estany* (2018)

Compra

- Xavi Xargay (coord.). *Tinta vermella. Una novel·la de l'Institut Pere Alsius* (2018)

ALTRES OBRES REBUDES

Donació dels Amics de Besalú i el seu comtat

- Joaquim Tremoleda (coord.). *El territori de Besalú abans del comtat* (2017)

Donació dels familiars de Francesc Escoda

- Joan Alemany. *Butaca de galliner* (2008)
- *Atles comarcal de Catalunya. El Pla de l'Estany* (2002)
- *Atles topogràfic de Catalunya* (1995)

QUÈ FEM

- Xavier Barral. *Catalunya destruïda* (2005)
- Kayharine Boyd (dir). *Diccionari d'història universal Chambers* (1995)
- Lluís G. Constans. *Banyoles. 2ª edició* (1981)
- *El Canal de Piragüisme. El Parc de la Draga i L'actuació urbana de Banyoles per als Jocs Olímpics* (1992)
- Pere Gabriel (dir.). *Història de la cultura catalana*, 10 vol.(1998-1999)
- *Gran geografia comarcal de Catalunya*. 17 vols. (1991-1996, 2004)
- Jesús Mestre (dir). *Cronologia d'història del món* (1999)

Donació dels familiars de Lluís Martí

- Magdalena Aulina. *Una vida entre la gent* (1997)
- *Programa per a un nou govern 1999-2003*. ERC. CUP (Fulletó)
- *Imatges per a un record. Retrospectiva fotogràfica del Pla de l'Estany* (1994) (Fulletó)
- *Cent anys a la Plaça Major. La història personal de Joan Prat i Brugada* (2001)
- *Alcaldes i consistoris banyolins del segle XX*. Recull documental de Lluís Martí (2000)
- *Ajuntament de Banyoles. 1983-1987*. Recull documental de Lluís Martí
- *La Puda de Bañolas, temporada 1925*. Recull documental de Lluís Martí
- *Butlletí d'Informació Municipal*. Banyoles 1979-1985. Un volum enquadernat

Donació de Salvador Sarquella Comerma

- Edmon Vallès. *Història gràfica de la Catalunya contemporània*, 3 vols.
- Xavier Fàbregas. *Tradicions, mites i creences dels catalans* (1979)
- Josep Pla. *Guia de Catalunya* (1977)
- Lluís Casassas. *Fires i mercats a Catalunya* (1978)

Donació de Mia Masgrau

- Paquita Roca i Jaume Fàbrega. *Les truites de la iaia de Can Roca d'Espenellà* (2018)

Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles

- Pere Alsius. *Ensayo histórico de la iglesia parroquial de Sta. Maria de los Turers de Banyoles*. Edició a cura de Jordi Galofré i Josep Grubleda (2018)

Carta del president	2
Què fem	3
Libres publicats pels socis	4
La nostra història	6
Resum d'activitats	10
Properes activitats curs 2017-18	20
Com fer-se soci del CECB	23

Edita
Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles

Coordinació
Joan Anton Abellan

Correcció lingüística
Anna Galí

Foto portada
Estudi Oliver Gràfic

Fotografies

Harold Abellan, Rosa Alsius, Ramon Esteban,
Rosa Planella, Salvador Sarquella, Elisabet
Saus i Francesc Viso

Disseny i maquetació
Estudi Oliver Gràfic

Impressió
Impremta Palmada

Tiratge
150 exemplars

Dipòsit Legal
GI.967-2010

- Gerardo Boto, Pere Freixas i Jordi Galofré (eds.). *Art gòtic a les terres gironines, La construcció de Santa Maria dels Turers* (2018)

OBRES REBUDES D'INSTITUCIONS

AJUNTAMENT DE BANYOLES

- Eloi Camps. Mig segle de fressa. *El rock i el folk a Banyoles i al Pla de l'Estany* (2018)
- Joan Gómez. *El drac de Banyoles* (2018)

CONSELL COMARCAL DEL PLA DE L'ESTANY

- Eulàlia Sánchez. *La Matabous* (2018)

DIPUTACIÓ DE GIRONA

- Miquel Sitjar. *La vall de Ribes* (2018)
- Xevi Masachs. *El Girona Futbol Club* (2018)
- Lurdes Boix i Dídac Piñero. *L'Escala i Empúries* (2018)
- Josep Bota-Gibert i Toni Reyes (coord.). *Blanes* (2018)

REVISTES

- *Documents d'Anàlisi Geogràfica* (2018)
- *El Butlletí* (Fontcoberta, 2018)
- *Els Colors del Pla de l'Estany* (2018)
- *El Llegat* (2018)
- *Golany* (2018)
- *Les Garrotxes* (2018)
- *Revista de Girona* (2018)
- *CNB. Revista d'informació al soci* (2018)

Per mantenir al dia aquesta secció, preguem a tots els socis i sòcies que ens facin arribar un exemplar dels llibres que publiquin o, si més no, ens en facilitin informació a través del correu electrònic del Centre:
cecbanyoles@cecbanyoles.cat

LLIBRES PUBLICATS PELS SOCIS

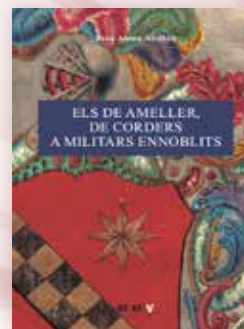
Ensayo histórico de la iglesia parroquial de Sta. Maria de los Turers de Bañolas

Autor: Pere Alsius, edició a cura de Jordi Galofré i Josep Grabuleda
Edita: Documenta Universitària
Pàgines: 152
Data de publicació: setembre de 2018

La travesia de l'estany. Una història visual.

Autors: Joan Anton Abellán i Josep Avellana
Edita: Club Natació Banyoles
Pàgines: 108
Data de publicació: setembre de 2018

Els de Ameller. De corders a militars ennoblits

Autor: Joan Anton Abellán
Edita: MMV Edicions
Pàgines: 248
Data de publicació: octubre de 2018

La bòbila d'Ermedàs (Cornellà del Terri). Una indústria de producció ceràmica d'època romana al Pla de l'Estany

Autors: Joaquim Tremoleda, Pere Castanyer, Josefina Simon i Andrea Ferrer.
Edita: Grup de Recerca Arqueològica del Pla de l'Estany
Pàgines: 522
Data de publicació: octubre de 2018

Foc, terra i aigua. Forns, rajolereries i pous de glaç del Pla de l'Estany

Autors: Joan Anton Abellán i Carles Puncernau
Edita: MMV Edicions
Pàgines: 258
Data de publicació: novembre de 2018

Les truites de la iaia de Can Roca d'Esponellà

Autors: Paquita Roca i Jaume Fàbrega.
Edita: MMV Edicions
Pàgines: 100
Data d'aparició: desembre 2018

Recull d'articles. Vol. VI, 2017-2018

Autor: Joan Anton Abellán
Edita: Autoedició
Pàgines: 288
Data d'aparició: desembre 2018

Les Garrotxes, núm. 21 (Primavera-estiu 2018), núm. 22 (Tardor-hivern 2018)

La revista Les Garrotxes, que apareix dos cops l'any, sol comptar amb col·laboracions de socis del Centre d'Estudis. En concret, aquests dos números hi han col·laborat els socis Miquel Aguirre, Jaume Colomer, Josep Grabuleda, Josep M. Massip, Guerau Palmada, Joan Pontacq i Miquel Rustullet. Hi ha també algunes fotografies aportades per l'Arxiu Comarcal del Pla de l'Estany.

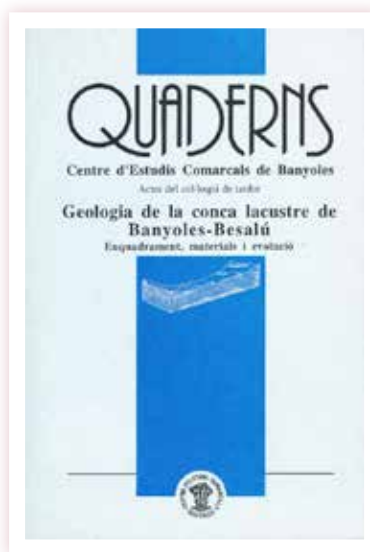
LA NOSTRA HISTÒRIA

NOTES PER A LA HISTÒRIA DEL CECB

Des de l'estiu de 2010, quan va veure la llum el primer *Butlletí*, fins al número anterior, hem procurat dedicar un apartat a la història del Centre d'Estudis. Els cinc primers números es van dedicar a l'activitat i les publicacions del Centre i els onze següents, a la història al llarg d'aquests setanta-cinc anys d'existència. Ara que hem arribat al final és quan ens hem plantejat què podiem fer; abans, però, ens hem adonat que de la informació recollida en aquells cinc primers números ha passat gairebé una dècada, o sigui que, abans de seguir pensant en què podem dedicar aquestes dues planes, actualitzarem aquells primers articles.

HISTÒRIA DE LES 25 EDICIONS DELS "COL·LOQUIS DE TARDOR"

L'any 1993, els filòlegs Pep Balsalobre i Joan Gratacós van tenir la idea d'organitzar un col·loqui sobre «**La llengua catalana al segle XVIII**», tema que ells mateixos estaven estudiant. En Joan era membre de la Junta del Centre d'Estudis i els ho va proposar, i en Pep, que, a més de soci del Centre d'Estudis, era professor de la Universitat de Girona (UdG), en va parlar amb els seus companys de departament. Va ser així com l'11 i el 12 de desembre d'aquell any es va dur a terme el primer col·loqui, organitzat per ambdues institucions, les ponències del qual van ser publicades per l'editorial «Quaderns Crema», l'any 1995. Després d'aquesta experiència, la Junta del Centre d'Estudis es va proposar seguir celebrant col·loquis de petit format, i sempre amb la coorganització de la Universitat de Girona.

El número 17 de la col·lecció «Quaderns» serà el primer que recollirà les ponències d'un col·loqui, el celebrat l'any 1996.

la voluntat d'una periodització anual, es va escollir un altre tema d'un interès creixent els darrers anys: el nostre passat industrial. Junament amb l'Escola Politècnica Superior de la UdG, i coordinat per Lluís Privat i Antoni Bramon, es va organitzar el col·loqui «**Fargues de ferro i fargues d'aram**». Va ser a partir d'aquest que es va plantejar la idea de recollir en una publicació totes les ponències i editar-la dins la col·lecció «Quaderns» del Centre d'Estudis. El primer número, que correspon al número 17 de la col·lecció, fou el celebrat el 1996 i

Per a l'any següent es va triar una temàtica prou coneguda, i a la vegada desconeguda, com és l'estany de Banyoles, un ecosistema únic d'una extraordinària complexitat i riquesa. Aquest col·loqui, que va ser coordinat per Jordi Colomer i Xavier Vila i que duia per títol «**L'estany de Banyoles. Una mostra d'interdisciplina científica**», va comptar amb l'ajuda de l'Institut d'Ecologia Aquàtica.

El 1995, ja amb el nom de Col·loqui de Tardor i amb

Angel Vergés i Jordi Colomer presentant el col·loqui de l'any 2009 a la Sala Coromina de la Pia Almoïna (Foto: Ramon Esteban)

recull les ponències del col·loqui «**Geologia de la conca lacustre de Banyoles-Besalú**», coordinat per Julià Maroto i David Brusi, mentre que el número 18 correspon al de l'any anterior.

Després d'un any de descans, el col·loqui de 1998 se centrà en un element arquitectònic característic del poblament i el paisatge de la Catalunya Vella: el mas. Per a aquest col·loqui, «**El mas medieval a Catalunya**», que fou coordinat per Lluís To i Berta Noguer, es va comptar amb la col·laboració del Departament de Geografia, Història i Història de l'Art, i seguint amb la tradició iniciada va veure la llum en forma de llibre, el número 19 de la col·lecció. Posteriorment, amb els números 21 i 23 es publicaren els dos següents: el de l'any 1999, que va tractar un tema tan complex com és «**El clima local**», en col·laboració amb el Departament de Física, i coordinat per Jordi Colomer, Josep Calbó i Teresa Serra, i el de l'any 2000, que va dur per títol «**Els vertebrats fòssils del Pla de l'Estany**» i va comptar amb l'ajut del Departament de Geografia, Història i Història de l'Art, i el de Ciències Ambientals, i va estar coordinat per Julià Maroto i Sònia Ramió.

Per al primer col·loqui del segle XXI es va triar un tema que representava uns dels reptes de la centúria: «**La gestió dels espais naturals**», tant des d'un punt de vista ecològic, com geològic o paisatgístic. Hi col·laborà l'Institut d'Ecologia Aquàtica i fou coordinat per Xavier Vila. Amb Toni Torres i Joan Molina com a coordinadors, i amb la col·laboració del Departament de Geografia, Història i Història de l'Art, l'any següent s'escollí «**L'art gòtic dels segles XIII i XIV a Banyoles i el Pla de l'Estany**», tot i que la nostra comarca no és especialment coneguda per aquest estil arquitectònic, malgrat l'ampli ventall de mostres que té. Es publicà en el Quadern número 27.

Per a la desena edició dels col·loquis, i coincidint amb l'aniversari de la Carta de Banyoles de 1303, es va escollir aquesta com a fil conductor per navegar per la ciutat medieval, i organitzar, juntament amb l'àrea d'Història Medieval i la coordinació de Lluís To, David Sala i Jordi Banal, un col·loqui titulat «**La vila medieval: poders i societat**».

El 2004, d'acord amb l'àmbit comarcal del tema escollit, que s'emmarcava dins la problemàtica dels equipaments que acollien o havien d'acollir el patrimoni del Pla de l'Estany (en aquell moment es presentava la proposta del nou Museu Darder), es va organitzar un col·loqui, per primera i única vegada sense inscripcions, amb el títol «**Els equipaments museístics del Pla de l'Estany**». Es va comptar amb la col·laboració del Departament de Geografia, Història i Història de l'Art de la UdG. L'any següent, coincidint amb el setantè aniversari de l'inici de la Guerra Civil, el col·loqui es va centrar en «**El franquisme i els seus efectes als Països Catalans**». Per dur-lo a terme, es va comptar amb la col·laboració del Centre d'Estudis sobre les Èpoques Franquista i Democràtica de la UAB i la col·laboració d'Àngel Duarte, Josep Clara, Jordi Font, Berta Noguer, Mireia Llorens i Ingrid Calpe.

En aquest punt cal comentar que no es van recollir les ponències dels col·loquis dels anys 2001, 2003, 2004 i 2005 en la col·lecció «Quaderns» del Centre d'Estudis, tot i que les del darrer les va publicar la Universitat de València, l'any 2007.

Col·loqui de l'any 2010 celebrat a la Sala d'Actes del CNB
(Foto: Rosa Alsius).

El 2006 s'escollí com a protagonista un representant d'una de les poques races domèstiques autòctones de Catalunya, el qual, a causa de la desaparició de molts treballs tradicionals del camp, ha estat a prop d'extingir-se: el burro català. En el col·loqui **«La recuperació del burro català. Aspectes culturals i biològics»** es va comptar amb la col·laboració de l'Associació del Foment de la Raça Asinina Catalana i el Departament de Geografia, Història i Història de l'Art. Els seus coordinadors foren Esteve Bosch, Pere Comas i Julià Maroto.

De nou, un ball de números a l'hora de publicar degut a problemes econòmics relacionats amb diverses subvencions va fer que les ponències d'aquest darrer col·loqui es publicuessin a finals del 2010, amb el Quadern número 28, mentre que les corresponents a l'any 2007, **«Resistència al franquisme i educació no formal»**, que havia comptat amb l'ajut del Departament de Pedagogia i de la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana i la coordinació de Salomó Marqués i Berta Noguera, va aparèixer el mateix any 2007 amb el número 26 de la col·lecció.

A partir d'aquí, la publicació del Quadern va agafar el seu ritme. El col·loqui del 2008, que fou coordinat per Josep Maria Massip i Julià Maroto, i que duia per títol **«Llops i humans a Catalunya. Del passat al present»**, es va organitzar en col·laboració amb el Departament de

Geografia, Història i Història de l'Art, i el de Ciències Ambientals. Amb aquest col·loqui es va voler desmitificar, des de diferents perspectives, aquest gran carnívor desaparegut de Catalunya tot just fa un segle. L'edició de les ponències va veure la llum l'any 2011, amb el número 29, el mateix any que s'editava el número 30 i que corresponia al col·loqui de l'any 2009, **«Llegendes i paisatges dels Països Catalans»**, coordinat juntament amb el Departament de Filologia i Comunicació, i coordinat per Àngel Vergés, Jordi Colomer i Isabel Pujol.

El Quadern 31, que es va editar l'any 2012, recollia les ponències del col·loqui celebrat el 2010 amb el nom **«La Guerra del Francès (1808–1814) al Pla de l'Estany»**, el qual comptà amb la col·laboració de l'Institut de Recerca Històrica i el Departament d'Història i Història de l'Art, i fou coordinat per Genís Barnosell i Jordi Galofré. L'any 2013 van veure la llum dos nous quaderns: el corresponent al col·loqui de 2011, **«Els peixos de la conca nord-est de Catalunya. Gestió i conservació»**, coordinat per Carles Feo, Ramon Moreno-Amich i Miquel Campos i organitzat juntament amb el Departament d'Ecologia i el Consorci de l'Estany; i el del 2012, **«Monestirs i territori. 1200**

Acte inaugural del col·loqui 2014 celebrat a l'Auditori de Banyoles.
(Foto: Harold Abellan)

Public assistent al col·loqui 2015 celebrat a la Sala d'Actes del Museu Darder de Banyoles (Foto: Rosa Alsius).

aniversari de la fundació del monestir de Sant Esteve de Banyoles», coordinat per Jordi Galofré i Lluís To, que va comptar amb la col·laboració del Departament de Geografia, Història i Història de l'Art.

Finalment, després de la publicació l'any anterior de dos quaderns, s'aconseguí agafar una bona dinàmica i des de l'any 2013 que els quaderns veuen la llum tot just s'ha presentat el col·loqui de l'any següent. El de l'any 2013 es va dedicar a **«Aigua i ciutat: els recs de Banyoles, història i futur»**, i fou coordinat per Joan Nogué i Carles Puncernau, i coorganitzat juntament amb el Departament de Geografia.

El del 2014, dedicat a **«La música culta a les comarques gironines. Dels trobadors a l'electroacústica»**, va comptar amb la col·laboració del Departament d'Història i Història de l'Art i de Joventuts Musicals de Banyoles, i fou coordinat per Miquel Cuenca i Maria Carmen Pardo. L'any següent es va dedicar a Pere Alsius, en motiu del centenari de la seva mort, amb el títol **«Pere Alsius i Torrent (1839–1915). Un farmacèutic entre la Renaixença literària i la científica»**. Va estar coordinat per Joaquim M. Puigvert i Carles Puncernau, i coorganitzat juntament amb el Departament d'Història i Història de l'Art i la Càtedra Martí Casals de Medicina i Salut en l'Àmbit Rural.

L'any 2016, en motiu del centenari de la inauguració del Museu Darder, es va organitzar juntament amb el Departament de Ciències Ambientals i el Museu Darder el col·loqui **«Dels museus de ciències del segle XIX al concepte museístic del segle XXI. Cent anys del Museu Darder de Banyoles»**, coordinat per Crisanto Gómez, Josep Maria Massip i Lluís Figueras.

Coincidint amb el mil·lenari del primer document conegut sobre l'església de Santa Maria dels Turers, l'any 2017 es va dur a terme el col·loqui **«Arquitectura gòtica a les terres de Girona. 1000 anys de l'església de Santa Maria dels Turers de Banyoles»**, que va estar coordinat per Gerardo Boto, Pere Freixas i Jordi Galofré i va comptar amb la coorganització del Departament d'Història i Història de l'Art.

Finalment, l'any 2018, any del setanta-cinquè aniversari del Centre d'Estudis, es va dur a terme el que seria el XXV Col·loqui de Tardor, coincidint amb l'XI Congrés de la Coordinadora de Centre d'Estudis de Parla Catalana, que va dur per títol **«La construcció del territori: geografia, identitat i usos polítics»**.

CURS "ART I LLETRES AL SEGLE XX"

INTERPRETAR L'ART DEL SEGLE XX

El divendres 26 d'octubre es realitzà la primera conferència del curs, «**Interpretar l'art del segle XX**», a càrrec del professor Xavier Aballí. El conferenciant inicià l'exposició analitzant i contraposant dues obres d'art significatives: una pintura de J. Vermeer (s. XVII) i una escultura de Bruce Nauman (s. XX), com a punt de partida a la seva dissertació, que titulà «Introducció a l'art contemporani, un acostament des de la literatura i l'escriptura». La seva hipòtesi discursiva és que l'art, des del paleolític fins a la segona meitat del segle XIX, és la il·lustració d'un text, ja que conté un aspecte narratiu i és la representació d'una realitat. Així, les arts plàstiques es converteixen en complement d'altres arts. En el quadre analitzat (la noia que centra l'atenció en quelcom), la pintura es converteix en un relat novel·lesc. En contraposició, l'obra de Nauman es desprèn de tota intenció literària, en mostrar un aspecte conceptual com són les parts físiques de les persones que serveixen per comunicar-nos.

El professor continuà fent un recorregut per la història de l'art des de la prehistòria i la història antiga, posant de manifest la relació entre art i lleis i la introducció de textos en les arts plàstiques, passant per l'art romànic i gòtic fins al Renaixement, que incorpora nous conceptes. Analitzà obres significatives de cada moment històric. Destaquem el quadre de D. Velázquez Las meninas (s. XVII) i El rai de la Medusa de Géricault, representatiu del Romanticisme.

La revolució industrial va marcar l'evolució de l'art amb dos invents revolucionaris: la màquina de fotografiar i la teoria dels colors. A partir de llavors ja no calia pintar la realitat. Un exemple il·lustratiu són les quaranta-dues imatges de la catedral de Rouen pintades per C. Monet, en què el més important són les gammes de color, i no pas el contingut literari. Elements com la llum, el color i les textures es desvinculen del fet narratiu.

Xavier Aballí seguí el seu discurs amb les avantguardes i els tres models representatius: l'art figuratiu (amb referències visuals amb la realitat), l'art abstracte (sense referents amb la realitat) i l'art conceptual (com a vehicle per explicar conceptes), cadascun amb els seus representants: Picasso, Kandinsky i Duchamp.

Acabà la conferència parlant de diferents tipus d'avantguardes i la incorporació de l'escriptura a l'art tal com l'interpreten diversos autors, entre els quals René Magritte, Joseph Kosuth, John Baldessari, Ignasi Aballí, Dora García, etc. Una experiència innovadora que tingué lloc en un barri marginal de París per part de l'artista Thomas Hirschhorn a inicis del segle XXI va posar de manifest la dimensió transformadora que pot tenir l'art com a activitat social i de socialització.

JOSAFAT

La segona conferència del curs «Art i lletres al segle XX» va tenir lloc el divendres 16 de novembre, amb el títol «Josafat» de Prudenci Bertrana, una novel·la representativa del modernisme, publicada el 1906. Va ser impartida pel professor Jaume Vila i Frigola, el qual en l'anterior curs de literatura ja ens havia parlat de la novel·la modernista, sobretot de Solitud, de Victor Català.

Inicià la seva dissertació posant de manifest les coincidències entre ambdues novel·les. Seguí amb la biografia de Prudenci Bertrana (Tordera, 1867 – Barcelona, 1941) i remarcà les principals obres de la seva producció literària, destacant la trilogia Entre la terra i els núvols, que consta de L'hereu (1931), El vagabund (1933) i L'impenitent (pòstuma, 1948). Amb aquestes narracions, Prudenci Bertrana literaturitzà la seva pròpia biografia.

A continuació analitzà l'obra més significativa de l'autor: Josafat, una novel·la que ja va ser polèmica en el seu temps (no fou premiada

Public assistent a la conferència impartida per Jaume Vila.
(Foto: Salvador Sarquella)

en el certamen de Palafrugell de 1905 pel seu contingut), l'argument de la qual se centra en les relacions eròtiques i sadomasoquistes entre els dos protagonistes, dins la catedral de Girona. La relació del campaner Josafat i la prostituta Fineta en un context sacríleg presenta una problemàtica complexa i una sèrie de conflictes d'abast universal que el professor va desenvolupar a partir d'aquests aspectes:

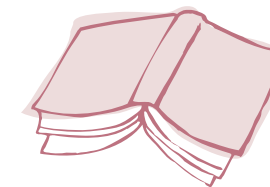
- L'home que es debat entre el desig i el dogma religiós.
- L'home incapaç de regir-se per un acte de voluntat, ja que, arrancat del seu medi natural per un capellà que l'inocula la por, no pot realitzar-se com a individu.
- La magnitud de les tensions interiors: el bé i el mal, la raó i l'instint.
- El panteisme enfront de la religiositat dominada i imposada pels homes.
- L'espai sacralitzat en què es desenvolupa l'acció.

Tota aquesta temàtica és descrita i narrada en un estil molt propi i poètic (com si es tractés d'una tècnica pictòrica), carregat de simbologia.

També destacà que la novel·la entronca amb diferents mites i tradicions literàries convenientment reelaborades, com:

- el mite de la bella i la bèstia,
- el mite de Pan, sàtirs i faunes,
- el mite del monstre i el laberint,
- el mite del bon salvatge de Rousseau i
- la història del geperut de Notre-Dame.

Finalment llegí i analitzà fragments de la novel·la seguint l'estructura del plantejament, nus i desenllaç.

GIRONA – RUTA JOSAFAT

Visita al Barri Vell de Girona.
(Foto: Salvador Sarquella)

El diumenge 18 de novembre realitzarem la sortida corresponent a la lectura de *Josafat*, de Prudenci Bertrana. Vam fer una visita guiada a la catedral de Girona i el Barri Vell, llegint fragments de la novel·la. Amb una pluja persistent, ens vam endinsar en els dominis on transcorre l'acció de *Josafat*, començant per l'escalinata i la portalada de la catedral. Ja a l'interior, la capella del baptisteri, la nau, el trifori i la resta d'espais que ens descriu Prudenci Bertrana prenen força amb la lectura dels fragments que la guia ens anava llegint. Vam sortir a l'exterior per contemplar el campanar i la gàrgola quimèrica, de la qual caigué l'aigua «com baptisme purificador sobre la nuesa» de la pobra Fineta.

Un passeig per l'antic Barri Vell on vivien les prostitutes de la novel·la va posar fi a la sortida

JOAN BROSSA I LES AVANTGUARDES

La tercera conferència del curs «Art i lletres al segle XX» va tenir lloc el divendres 14 de desembre. El professor Ferran Martínez i Sancho ens va parlar de les «Avantguardes del segle XX». El subtítol de la conferència, «La màgia dels objectes, res és brossa a can Brossa», ens indicava que el poeta Joan Brossa seria un dels eixos de la seva dissertació.

En primer lloc ens va situar a la segona meitat del segle XIX, quan emergeix la burgesia com a classe social, la qual incorpora l'art amb un valor decoratiu i com a objecte d'ostentació. També destacà que l'artista reaccionà i reclamà la seva individualitat i autonomia, defugint sovint de la mercantilització. Va aparèixer la necessitat de ser original, condició indispensable per afermar la individualitat. En l'art pictòric, Manet i els impressionistes francesos acceleraren aquest procés. La temàtica deixà de ser el més important i l'art prengué una dimensió més global. Els artistes s'aplegaren en tertúlies (cerveseries, cafès i altres espais) reservades a la pràctica de l'art.

Un altre aspecte que va fer evolucionar el concepte artístic van ser els esdeveniments socials de principis del segle XX, sobretot la Prime-

Un moment de la conferència impartida per Ferran Martínez.
(Foto: Rosa Planella)

ra Guerra Mundial, el 1914. També, els anys vint i trenta, la revolució soviètica i els feixismes influïren i van fer emergir la cultura proletària i la cultura de masses.

En aquest context va aparèixer, el 1916, a Zuric, la Taverna Artística Voltaire, un cabaret que reuní intel·lectuals i artistes i va ser el motor de canvi i evolució de totes les formes d'expressió: fotografia, pintura, escultura, literatura, etc. Promogut per Marcel Slodki (1892 – Auschwitz, 1943), s'hi reuniren noms tan significatius com Modigliani (1884–1920), Picasso (1881–1973), August Macke (1887–1914), Marcel Janco (1895–1984) i altres, destacant Tristan Tzara (1896–1963) i Francis Picabia (1879–1953) que van donar nom a un nou moviment anomenat dadaisme. Aquest, juntament amb altres «-ismes», impulsà l'avantguarda europea.

A casa nostra, Joan Brossa (1919–1998), format en aquestes avantguardes literàries, plàstiques i escèniques, desenvolupà un art basat en «l'automatisme psíquic en estat pur» (en una definició del surrealisme). Hi tingueren molta influència els seus contactes amb intel·lectuals, que li aportaren l'esperit artístic modern, com el poeta Josep Vicenç Foix, el galerista Joan Prats i el pintor Joan Miró.

El professor Ferran Martínez analitzà i ens mostrà exemples de l'obra de Joan Brossa, com un dels seus primers objectes artístics, *Escorça* (1943), poemes experimentals, poemes visuals, poemes objecte i altres. També presentà el poeta com a creador d'imatges amb fragments de paraules, fent-se ressò del moviment lletrisme i prenent la lletra «A» com a inicial del llenguatge i de l'alfabet.

Va ser una lliçó d'avantguardisme, moviment que des d'un punt de vista europeu tingué repercussió a Catalunya i que va canviar el concepte d'art.

BARCELONA

El diumenge 16 de desembre ens vam desplaçar a Barcelona per realitzar dues visites molt interessants guiades per col·laboradors del curs. Al matí, els professors Xavier i Octavi Aballí ens guiaren pel MACBA, el Museu d'Art Contemporani que es construí a Barcelona entre 1991–1995, obra de l'arquitecte Richard Meier. Va ser una autèntica classe pràctica que tingué com a protagonista l'exposició de Jaume Plensa (Barcelona, 1955), artista mundialment reconegut per les seves escultures amb referències a la literatura, la música, la religió i el pensament. El Museu també conté una bona representació d'art contemporani en les seves col·leccions, que vam poder contemplar tot escoltant les explicacions dels professors.

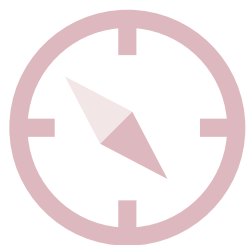
Hi hagué temps lliure per dinar i a la tarda vam anar al recinte de l'Escola Industrial per fer la visita guiada a la residència d'estudiants més antiga de Catalunya (1929), la Ramon Llull. Aquesta tingué una vida cultural molt intensa, sobretot als anys trenta, època en què hi va viure el poeta Bartomeu Rosselló-Pòrcel, que en va ser l'impulsor de les publicacions. El professor Josep Camprubí ens n'explicà la història i ens acompanyà per les diverses instal·lacions. Vam poder admirar la capella d'inspiració gaudiniana, amb arcs de catenàries, una de les parts més nobles de l'edifici, projectat per l'arquitecte Joan Rubió i Bellver.

Visita al Museu d'Art Contemporani.
(Foto: Salvador Sarquella)

XVII CICLE DE SORTIDES «CONÈIXER EL PLA DE L'ESTANY»

BANYOLES. El diumenge 14 d'octubre vam fer la primera sortida de la temporada 2018–2019 a Banyoles. La començarem a l'Estany, a la pesquera d'informació. Ja en el rec de Guèmol vam fer una atenció especial al pollancre del rec de Guèmol (*Populus nigra*), ja que és un arbre qualificat com a monumental en el llibre de l'Ernest Costa del 1995. Vam comprovar que la circumferència de la soca (que feia 6,75 m) havia crescut molt, gairebé un metre des de l'última mesura (5,80 m). Li vam posar un rètol de fusta amb el nom.

Seguirem el rec de Guèmol avall, comentant els rentadors dels veïns i el públic de les Rodes, i també en les zones on està tapat. Passada la clínica, arribarem en una desviació del rec, cap als horts d'en Bota, on se n'explicà el funcionament.

Com que aquell diumenge hi havia missa a l'església del Remei, hi anarem tot seguit abans no comencés. Trobarem els feligresos resant el rosari. Explicarem la història de l'església i el barri. Quan acabaren de resar el rosari, vam poder entrar a dins. Llavors arribarem a can Cisó de Guèmol i observarem, tristament, l'estat deplorable en què es troba. Parlarem de la seva arquitectura, com s'hi vivia i treballava antigament. Visitarem el veïnat de Guèmol, que antigament estava format per can

Grup al veïnat de Guèmol (Foto: Elisabet Saus)

Cisó, mas Pujades, l'església del Remei i el mas Llucià, un nucli que ja existia a l'edat mitjana. Arribarem al rentador de Guèmol passant pels horts, darrere de les cases.

En el parc 1 d'octubre deixarem el veïnat de Guèmol i pujarem cap al puig de la Puda, de 205 m d'alçària. Des de dalt vam veure el puig de Can Campolier, de Miàniques, de 217 m d'alçària, i la serralada de Rocacorba; per l'altre cantó, el veïnat de Guèmol, amb el puig de Guèmol, de 203 m d'alçària, i el puig de Ramis, el de l'Ajuntament Banyoles, de 178 m d'alçària. S'explicà la formació geològica de tots els pujolets dels voltants. Baixarem i tornarem a pujar cap al puig d'en Colomer, de 207 m d'alçària, per acabar al mirador de Joan de Palau.

PORQUERES. El diumenge 11 de novembre es va fer la segona sortida de la temporada 2018–2019 a Porqueres i també un petit tram de Sant Miquel de Campmajor.

Deixarem els cotxes aparcats en el trencall del bosc de Can Ginebreda, i seguirem el camí. Baixarem per darrere els contenidors, per un corriol amb una forta baixada, i quan arribarem sota les línies elèctriques, a mà esquerra, entrarem al bosquet, on Carles Puncernau ens ensenyà un gran esvoranc d'uns vuit o deu metres, un forat que no es veu on acaba. Salvador Sarquella explicà que era degut a una falla. Un xic més enllà ja trobarem escampades per terra roques de guix i veiérem una petita guixera.

Retornarem al corriol i a pocs metres entrarem al bosquet, cap a la dreta. Al fons ens trobarem la pedrera de guix de l'Arn, on temps enrere hi havia hagut una gran explotació de guix. Vam poder veure un talús d'entre sis i vuit metres d'alçària i una llargada superior a cinquanta metres, la major part del qual és de guix. En Salvador ens va fer una excel·lent explicació de com i per què hi ha guix. Seguirem el camí i trobarem les restes d'una barraca amb un foc. En Carles ens explicà que servia d'aixopluc per als treballadors, així com també per endreçar-hi les eines, i ens acompanyà fins al forn de guix, no gaire lluny, de base gairebé quadrada, de llenya, amb força bon estat i amb restes de cendres. També ens detallà com es realitzaven els treballs en aquest lloc.

Seguirem la riera de l'Arn i gaudirem de l'aigua com corre i salta, fins arribar a la font de l'Arn, que es troba a la frontera entre Porqueres i Sant Miquel de Campmajor. Davant de la font, a l'altre cantó de la carretera, vam poder veure el mas de l'Arn. Continuarem riera avall, anant en compte amb els filferros de corrent, i després amb el fang, i arribarem al forn de la guixera del Mas Nou, que se situa a prop de la casa, un mas avui en ruïnes. En Carles ens va explicar que hi havia dos forns, i aquest n'era un. A la pedrera de guix del Mas Nou no hi arribarem, degut a la dificultat del camí enfangat. Tot i així, alguns agosarats van arribar fins a la guixera, van veure que hi havia un cotxe estibat i que s'havia format una bassa per efecte de les darreres pluges.

Grup atenent a les explicacions donades per Salvador Sarquella. (Foto: Elisabet Saus)

VILADEMULS. El diumenge 9 de desembre vam fer la tercera sortida de la temporada 2018–2019 a Vilademuls. Vam deixar els cotxes en el trencall per anar al Casalot, on hi ha un bon aparcament. Tot caminant, i fent esment de les herbes aromàtiques d'un jardí que trobarem a tocar del camí, arribarem al mirador del Casalot, des d'on es pot contemplar una excel·lent vista: a baix, la Palma; un xic enllà, el poble d'Espinavessa; més lluny, la Mare de Déu del Mont; al fons, la serralada del Pirineu i entre d'altres muntanyes també podem distingir el Puigsacalm.

Seguint pel camí, Rafel Ponsatí ens parlà de les terrasses del Fluvià i ens va fer observar, en la banda sud, la serra d'en Llobera, amb el pi d'en Llobera. Un xic més enllà arribarem als masos de Roart. A tocar

del mas, contemplarem una construcció amb unes obertures curioses que havia estat un viver d'aigua. Carles Puncernau identificà un forn de carbonet a prop del viver, que algú de la colla havia vist. En una de les entrades de la casa, hi ha una llinda amb els símbols de Jesús i Maria, i l'escrit «JOAN ROART ME FESIT ALS 28 MARS 1635». De la casa estant, es veu, en direcció a la dreta, el poblet de Canelles, i a l'esquerra, el Canigó i les muntanyes de Maçanet de Cabrenys.

Anant camí avall, trobarem els masos d'en Julià o mas del Riu, una casa restaurada que té una bonica era. A la teulada hi ha espantabruixes i dents de llop. En Rafel parlà de les bombes que van tirar al poble l'1 de febrer de 1939, i com la mare i els nens de la casa de mas Roart van córrer a amagar-se a les mines que hi ha per sobre de la casa, a dins del bosc. Per sort no hi va haver víctimes, ni estralls de consideració. Els propietaris actuals de mas del Riu es dediquen a la cria de cavalls de raça espanyola i ens deixaren passar a veure'ls. En aquest lloc, en Carles observà més construccions d'un possible ús industrial.

Arribarem a la resclosa, on en Rafel i en Carles explicaren que hi ha un canal, la meitat soterrat, que travessa el pla de Palol i porta l'aigua a la central hidroelèctrica d'Orfes, que es troba a l'altre cantó del riu. Des de l'edat mitjana havia estat un molí fariner.

Continuarem camí avall fins a trobar la carretera asfaltada, encara vorejada per plàtans, i ja entrant al poble d'Orfes arribarem fins a la plaça, on vam veure l'antiga rectoria, actual restaurant La Barretina, un casal que havia estat propietat dels senyors de Roart. En Rafel va anar a buscar la clau de l'església de Santa Maria d'Orfes per poder-hi entrar i visitar-la. Fou reconstruïda al segle XVIII. L'edifici és d'una sola nau, amb una torre campanar. Es considera romànic el forrellat de la porta, el picaporta i la balda de cap de serp/drac amb dents a la boca. Vam poder contemplar una antiga calaixera de fusta que la gent del poble va salvar de ser cremada durant la Guerra Civil. Sortint de l'església seguirem camí amunt. Dalt la pujada hi ha un bonic camp ple de margaridoies (*Bellis sylvestris*). Arribarem a l'Estopera i vam veure, enllà, el mas de can Llobera. Més lluny retrobarem els cotxes i, per acabar, en Rafel ens parlà de les dues esteles que hi ha a prop, a tocar de la carretera. Són les pedres que fan referència als assassinats que hi va haver el 21 d'agost i el 31 d'octubre de 1936.

CURS “EL NOSTRE PATRIMONI. LA GEOSFERA: RECURSOS, RISCOS, IMPACTES I GESTIÓ”

Conferència «Ciències de la Terra i del medi ambient. Recursos, riscos, impactes i gestió»

El dissabte 6 d'octubre, Salvador Sarquella, biòleg i coordinador del curs del nostre patrimoni geològic, ens oferí la primera conferència del nou cicle: «La geosfera: recursos, riscos, impactes i gestió». Els continguts de la seva intervenció van ser els següents:

1. INTRODUCCIÓ

SS'inicià la presentació del nou curs amb una síntesi de les activitats dels quatre cursos anteriors, fent també esment del seu origen, esdevingut en la sortida de les activitats del Centre d'Estudis «Conèixer el Pla de l'Estany» el 10 de novembre de 2013, a la zona del molí de Roca i el riu Ser, i després d'observar l'interès dels 135 assistents per les explicacions que es van fer sobre la geologia de la zona. Es va informar que s'han realitzat 21 conferències i 17 sortides durant els tres cursos de geologia general (2014–2017) i el curs de paleontologia (2017–2018).

Amb la visualització de tres diapositives de la primera conferència (el 20 de setembre de 2014) es justificà el disseny del projecte: primer la geologia; a continuació, i incorporant la biologia, el curs de paleontologia, i, per últim, en el curs que s'inicia, ampliant el contingut amb les ciències de la Terra i del medi ambient (geologia, biologia, física, química, matemàtiques, economia, sociologia, etc.).

Es van presentar les conferències del curs esmentant els títols, continguts i conferenciants. Pel que fa als continguts, tractaran sobre els recursos, riscos, impactes i gestió del medi ambient.

2. CIÈNCIES DE LA TERRA I DEL MEDI AMBIENT

1. Presentació esquemàtica de la metodologia i contingut de les ciències de la Terra i del medi ambient.
2. Comentaris generals sobre els sistemes terrestres: atmosfera, hidrosfera, biosfera, pedosfera i litosfera. Es particularitzà l'antroposfera.
3. Antropocè: origen del concepte, arguments científics per defensar-lo i estat actual de la seva definició. Es presentà aquest concepte ja que el sistema humà té una gran incidència en el medi ambient.
4. Definició de ciències de la Terra i del medi ambient, contingut del grau universitari en ciències ambientals i comparació d'aquest grau amb el de geologia.
5. Objectiu de les ciències de la Terra i comentaris sobre el concepte i utilitat dels models teòrics per comprendre els sistemes naturals.
6. Aproximació a la teoria de sistemes: definició, objectiu, classificació, característiques i relacions causals entre les variables d'un sistema.
7. Característiques del sistema Terra i dels seus subsistemes.
8. Medi ambient: concepte, factors i problemàtica ambiental.
9. Relacions causals de l'ésser humà i el medi a través del temps.
10. Interacció de l'activitat humana amb els sistemes terrestres. Processos ambientals.
11. Recursos: concepte, factors explicatius del consum creixent de recursos, origen, tipus i exemples.
12. Riscos: concepte, classificació, terminologia, fases que cal seguir per actuar sobre un risc i exemples.

13. Impactes: terminologia, consideracions generals, tipus i exemples.
14. Gestió: concepte, mesures per una bona gestió i exemples.

Conferència «Minerals, roques, recursos geomínners i patrimoni. El patrimoni miner del nord-est d'Ibèria: Catalunya»

El dissabte 15 de desembre, el doctor Josep M. Mata Perelló, geòleg, especialista en mineralogia, professor i entusiasta divulgador, ens oferí la segona conferència de l'actual curs sobre els recursos, riscos, impactes i gestió.

Els continguts de la seva intervenció van ser els següents:

1. Els materials geològics: Presentà la classificació i la descripció de les diferents classes.
2. Els materials geològics industrials: En aquest grup inclogué els tipus de matèries primeres industrials d'origen geològic: sòlides cristal·lines, sòlides vítries, líquides (aigua, mercuri natiu i petrolis) i gasoses (aigua i gas natural).
3. L'explotabilitat dels materials geològics: Definí mineria i considerà que és millor parlar de l'aprofitament de recursos geològics que d'explotació. Tot i que les activitats mineres no deixen de ser una agressió

Salvador Sarquella va impartir la primera classe del curs (Foto: Rosa Planella)

al medi natural, i posteriorment al medi ambient, reflexionà sobre si seria possible la nostra societat sense les activitats mineres.

4. Com ha de ser la mineria? Sempre sostenible amb el medi natural, el medi ambient i el medi social. Comentà les accions de restauració de les explotacions i en valorà els diferents tipus.
5. Com es fan les activitats mineres? Ens n'explicà els diferents tipus: subterrània, a cel obert, per perforació, per evaporació i per reciclatge dels residus. Valorà molt positivament l'aprofitament dels residus miners.
6. Les activitats mineres a Catalunya: A Catalunya hi ha un extraordinari potencial miner però antigament va ser molt més gran. Actualment destaca la mineria no metàl·lica i la relacionada amb les aigües minerals. Analitzà triplics que fan les empreses mineres sobre les seves activitats.
7. El patrimoni miner: Ens digué que «el patrimoni miner és el llegat que ens ha quedat de les antigues explotacions mineres, sempre que aquesta herència tingui una singularitat adequada. No cal oblidar que sempre, en tot moment, el principal patrimoni és l'humà, és a dir la gent i la seva història».
8. El patrimoni miner del nord-est peninsular d'Ibèria, a Catalunya: Presentà els diferents tipus de mineria amb magnífiques il·lustracions de cada tipus.

- Minería dels metalls I: ferro, ferrosos, ferroaleacions i de transició.
- Minería dels metalls II: plom, zinc, coure, mercuri i estany.
- Minería dels metalls amfòters: antimoni i arsènic.
- Minería dels metalls lleugers: alumini, sodi, potassi, calci, bari i magnesi.
- Minería dels materials energètics: urani, carbó i petroli.
- Minería de l'aigua: balnearis i minería termal, i pous i mines d'aigua.
- Minería de les roques industrials i de la construcció: calcàries, pissarres, ofites, granits, argiles, guixos i àrids. Afegí explicacions i il·lustracions dels forns de calç, fàbriques de ciment, forns de guix, forns de vidre i teuleria.

Conferència «Castells de sorra. Inestabilitats gravitatòries en el laboratori»

El dissabte 22 de desembre, el geòleg David Brusi, professor del Departament de Ciències Ambientals de la Universitat de Girona (especialista en didàctica de la geologia, cartografia geològica, riscos naturals, avaluació de l'impacte ambiental i geofísica), ens oferí la tercera conferència de l'actual curs de recursos, riscos, impactes i gestió, titulada «Castells de sorra. Inestabilitats gravitatòries en el laboratori». Brusi és un bon coneixedor de la conca lacustre de Banyoles des del vessant científic (la seva tesi tracta de les formacions travertíniques de Banyoles) i des del vessant didàctic (va publicar un itinerari geològic de Banyoles).

Inicià la intervenció enunciant que el patrimoni geològic abasta moltes coses, entre les quals els processos gravitatoris. La va presentar en dues parts: per una banda, amb una aproximació teòrica als processos gravitatoris i, per l'altra, amb el que ell anomenà «una recepta de cuina geològica», que permet representar tots els processos d'una manera còmoda, explicant fets que passen al nostre entorn natural.

David Brusi en un moment de la seva conferència (Foto: Salvador Sarquella)

Alternà les explicacions teòriques amb les activitats. Els assistents es van situar al voltant d'una taula central per poder observar-les bé. A continuació presentà una sèrie de films curts per il·lustrar la varietat de processos, alguns amb afectacions a les activitats humanes.

Els continguts teòrics que ens explicà sobre les inestabilitats gravitatòries, molt ben il·lustrats amb imatges referides al territori, van ser els següents: concepte, causes, afectacions, costos i conseqüències, zones on es produeixen i factors d'inestabilització.

Les activitats pràctiques que simularen i modelitzaren alguns dels processos, amb materials fàcils d'aconseguir, van ser:

1. Factors que condicionen l'estabilitat d'un material granular no cohesionat.
2. Mesura de l'angle d'estabilitat de la sorra. Exemplificació en una situació biològica.
3. Cohesió d'un material granular. Factors que la condicionen.
4. Per què els castells de sorra s'ensorren? La raó de les esllavissades.
5. La reptació i la solifluxió.
6. Factors que faciliten el desprendiment de les roques.
7. Caigudes, bolcades i lliscaments.
8. Enfonsaments del terreny.
9. Col·lapses càrstics. La zona lacustre de Banyoles.
10. Acció de les argiles expansives.

Aquesta conferència i modelització va ser seguida amb molt d'interès per la novetat de poder observar de manera pràctica i entendre processos gravitatoris que es produeixen a gran escala.

ALTRES

A l'Auditori de Banyoles, el divendres 23 i el dissabte 24 de novembre, es va dur a terme l'**XI Congrés de Centres d'Estudis de Parla Catalana – XXV Col·loqui de Tardor**, amb el títol «La construcció del territori: geografia, identitat i usos polítics», organitzat per la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana i el Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles. En aquestes jornades, a les quals van assistir més d'una vuitantena de persones, es van presentar sis ponències i divuit comunicacions, que juntament amb les conferències d'obertura i clausura es recolliran en una publicació que veurà la llum a finals del proper any 2019.

Acte inaugural del XXV Col·loqui de Tardor (Foto: Francesc Viso)

El dissabte 17 de novembre, a les 12.00 h, Jeroni Moner va presentar el llibre *Ensayo histórico de la iglesia parroquial de Sta. Maria de los Turers*, de Pere Alsius i Torrent, a la sala d'actes del Museu Darder, una edició a cura de Jordi Galofré i Josep Grabuleda.

PROPERES ACTIVITATS

CURS «ART I LLETRES AL SEGLE XX»

- **18 de gener:** «Primera avantguarda: art i poesia». Conferenciant: Ferran Gadea.
- **15 de febrer:** «Mirall trencat». Conferenciant: Fina Figuerola.
- **15 de març:** «Màrius Torres». Conferenciant: Josep Camprubí.
- **17 de març:** Visita al sanatori de Puig d'Olena, dins del terme municipal de Sant Quirze Safaja.
- **26 d'abril:** «Gabriel Ferrater». Conferenciant: Josep Navarro.

NOTA: Les conferències es duran a terme a les 19:30 h, a la sala d'actes del Museu Darder.

XVIII CICLE DE SORTIDES «CONÈIXER EL PLA DE L'ESTANY»

- **13 de gener,** a Porqueres i Fontcoberta: Brolladors de la Mussoga, Sant Cristòfol d'Usall, can Traver i tornada pel camí nou d'Espolla.
- **10 de febrer,** a Cornellà del Terri (Borgonyà): Molí nou de can Figa i Sords.
- **10 de març,** a Camós: Santa Magdalena, camp Tancat de les Pedres Dretes i can Serrallonga.
- **14 d'abril,** a Sant Miquel de Campmajor: Sant Nicolau, pedra Plana de Golany i Puig Montner (el volcà de la comarca).

CURS «EL NOSTRE PATRIMONI. LA GEOSFERA: RECURSOS, RISCOS, IMPACTES I GESTIÓ»

- **26 de gener:** «Aplicació dels drons en entorns geològics. Els riscos geològics». Conferenciant: Roger Ruiz Carulla.
- **27 de gener:** Sortida de camp.
- **23 de febrer:** «Els impactes naturals dels embassaments». Conferenciant: Joan Armengol Bachero.
- **24 de febrer:** Sortida de camp.
- **30 de març:** «Els impactes en la dinàmica de les costes». Conferenciant: Anna Sánchez Vidal.
- **31 de març:** Sortida de camp.
- **6 d'abril:** «La gestió del medi ambient». Conferenciant: Carles Quer Feo.
- **5 de maig:** Sortida de camp.

NOTA: Les conferències es duran a terme a les 19.00 h, a la sala d'actes del Museu Darder.

XVIII CONCURS DE FOTOGRAFIA DE LA NATURA

El dimecres dia 1 de maig s'acabarà el termini d'acceptació de fotografies del XVIII Concurs de Fotografia de la Natura, que enguany està dedicat a «Estructures geològiques».

L'entrega de premis es durà a terme el divendres 21 de juny a les 20.00 h, a la sala d'exposicions del Museu Darder, de Banyoles. Per a més informació, es pot consultar la pàgina web del Centre d'Estudis.

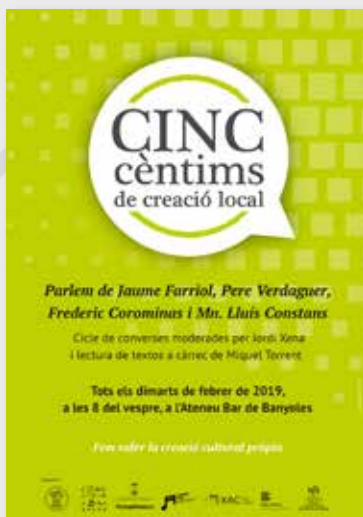
I PREMI D'HUMANITATS JOAQUIM PALMADA I TEIXIDOR. 2019

El Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles, com a institució dedicada a la salvaguarda, protecció, recerca i difusió del patrimoni arquitectònic, històric i cultural de la comarca, convoca el Premi d'Humanitats Joaquim Palmada i Teixidor per a treballs de recerca de batxillerat, amb l'objectiu d'estimular l'interès pels temes humanístics entre els estudiants dels instituts de batxillerat del Pla de l'Estany.

El termini de presentació de treballs s'acabarà el dilluns 25 de març i l'acte de lliurament de premis es durà a terme a la sala d'actes del Museu Darder el divendres 31 de maig, a les 19.00 h. Per a més informació, es pot consultar la pàgina web del Centre d'Estudis.

CINC CÈNTIMS DE CREACIÓ LOCAL

La Setmana de la Joventut, celebrada el febrer de 1964 sota l'eslogan «Obrim una finestra», aconseguí una participació massiva de la joventut i tingué ressò arreu de Catalunya amb actes tan diversos com una cercavila de carrosses, una exposició de pintura espanyola del segle XX, conferències, teatre, música o cinema. Una dècada més tard, entre 1973 i 1977, hereu

d'aquella proposta, en arribar el mes de febrer, la vida cultural banyolina tornava a recobrar vitalitat amb l'anomenat «Febrer Jove». Era un programa variat, tant per la diversitat d'activitats com pel públic a qui anava dirigit, que pretenia aglutinar la dispersió cultural del moment. Per aquest motiu es van programar tot un seguit d'activitats que englobaven conferències, taules rodones, sessions de cinema, festivals de música, representacions teatrals, esports, mostres d'art, etc.

Han passat més de quaranta anys, però conceptes com literatura, art, teatre, cinema... no passen de moda. Per aquest motiu, i amb molta més modèstia que als anys seixanta i setanta del segle passat, el Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles, juntament amb la Biblioteca de Banyoles i amb la col·laboració de la biblioteca Carles Fontserè de Porqueres, el Servei Comarcal de Català i l'Arxiu Comarcal del Pla de l'Estany, hem cregut que seria una bona idea recuperar una mica aquell esperit i, per això, per al proper mes de febrer hem endegat un projecte que hem batejat amb el nom de Cinc Cèntims de Creació Local.

És un projecte anual, que esperem dur a terme tots els dimarts del mes de febrer, en format de tertúlia, en el qual pretenem donar a conèixer autors i autores, artistes i personatges vinculats a Banyoles i al Pla de l'Estany a partir de converses entre persones coneixedores de la seva tasca, ja sigui per la seva formació o pels seus vincles personals, familiars o professionals.

Podíem escollir molts temes (cinema, teatre, fotografia, pintura, etc.), però al final, per al 2019, ens hem decidit per la literatura.

- 5 de febrer: **Jaume Farriol**, amb Núria Farriol, filla de l'escriptor i filòloga, i Joan Solana, professor i escriptor.
- 12 de febrer: **Pere Verdaguer**, amb Xavier Xargay, filòleg i professor, i Joan-Lluís Lluís, escriptor i periodista.
- 19 de febrer: **Frederic Corominas**, amb Jordi Galofré, escriptor i historiador, i Joan Olivas, escriptor i activista cultural.
- 26 de febrer: **Lluís Constans**, amb Àngel Vergés, folklorista i escriptor, i Miquel Aguirre, historiador i escriptor.

Les tertúlies seran moderades per Jordi Xena, economista i activista polític i cultural, i la lectura de textos anirà a càrrec de Miquel Torrent, actor i activista cultural.

NOTA: Les quatre tertúlies es duran a terme a l'Ateneu Bar de Banyoles, a les 20.00 h.

ASSEMBLEA GENERAL ORDINÀRIA DE SOCIS

El divendres 25 de gener, a les 20.00 h, a la sala Corominas, es durà a terme, com ja és habitual, l'Assemblea General Ordinària de Socis, que entre altres punts tractarà de l'informe d'activitats de l'any 2018, la liquidació del pressupost, el balanç i els comptes de l'exercici 2018 i el projecte i pressupost per a l'any 2019, així com també s'informarà sobre Can Gussinyer i la Llotja del Tint.

ALTRES

El 24 de gener, a les 20.00 h, a la sala d'actes del Museu Darder, es durà a terme la presentació del Quadern 38: Arquitectura gòtica a les terres de Girona. La construcció de l'església de Santa Maria dels Turers. Així mateix, el professor Gerardo Boto presentarà les conclusions que es poden extreure de la prospecció geofísica amb georadar feta al subsol de l'església de Santa Maria dels Turers.

COM FER-SE SOCI

Els únics requisits per ser soci del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles són ser major de setze anys i pagar la quota establerta.

Podeu fer la inscripció de diferents maneres:

- Personalment al Centre, a la plaça de la Font, núm. 11, de Banyoles, els dimarts i divendres de 09.30 h a 11.30 h.
- Per telèfon, al 972 57 23 61, en el mateix horari.
- Per correu electrònic, a cecbanyoles@cecbanyoles.cat, indicant el nom i un telèfon de contacte i ens posarem en contacte amb vosaltres, o bé directament des de la nostra pàgina web: cecbanyoles.cat.

La col·laboració econòmica és de 25€ l'any per al soci individual, 35€ per al familiar i 75€ per a les institucions.

SI VOLEU REBRE INFORMACIÓ PUNTUAL DE LES ACTIVITATS DEL CENTRE, envieu-nos un missatge de correu electrònic amb els vostres nom i cognoms a cecbanyoles@cecbanyoles.cat.

I també a

